

PIJANISTIČKI ERUDIT JURICA MURAI

ŽIVOTOPISNI I GLAZBENI BIBLIOGRAFSKI CIKLUS

Životopisni i bibliografski ciklus pijanista, akademika i profesora Jurice Muraja (Varaždin, 26. III. 1927. – Zagreb, 26. I. 1999.) zaokružen je glazbom kao umjetničkim izražajnim sredstvom. Glasovir mu je instrument pomoću kojeg je svoje umjetničke ideje transferirao u zvučne predodžbe. Sve što je kao erudit i glazbeni znalac skupio i u mislima proradio, uspješno je glazbom izražavao. Svoj bogati unutarnji život, znanje, maštovitost, veselje, mudrost ugradio je u svoje glazbene interpretacije kojima se ubilježio u povijest vremena u kojem je stvarao kojih će tradicija biti ugrađena u stvaralaštvo mladih glazbenika novoga vremena.

Umjetnika odlikuje cjelovita osobnost na koju utječe mnogo čimbenika, a jedan od prvih je umjetnikova pripadnost zavičaju kao mjestu učenja i stvaranja. Jurica Murai rođen je u Varaždinu 26. ožujka 1927. godine.¹ Potekao je iz imućne židovske posjedničke obitelji Mandl, koja bilježi svoje korijene još od sredine 18. stoljeća u Bácsalmásu, gradiću na jugoistoku Mađarske. Nakon 1861. godine, kada je Međimurje ponovno pripojeno Mađarskoj, Mihály Mandl sa sinom Robertom, Juričinim djedom, kupuje imanje u Belici u Međimurju. Sinovima Robertu i Aurelu dodjeljuje prezime Murai prema toponimu čime se obiteljski dokazuje prihvaćanje Međimurja kao svog zavičaja. "Očito je jedini sin Mihályja Mandla donio za obitelj važne životne odluke. Pridruživši prezimenu Mandl toponim Murai, a upisavši sina isključivo kao Muraia, Robert je Murai prihvatio Međimurje kao užu domovinu(..)."² Jurica je bio prvo dijete Roberta Muraja i

¹ Biografski podatci preuzeti su iz biografije Erike Krpan (2000), *Murai*, Varaždinske barokne večeri, Varaždin i članka autorice ovoga teksta o Jurici Muraju za *Židovski biografski leksikon* u izradi, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.

² KR PAN, E. 2000, 15.

Dragice rođene Somogy. Zbog židovskog podrijetla, za vrijeme Drugoga svjetskog rata, veliki dio mađarskog dijela obitelji stradava. Ključna osoba koja je održavala obitelj bila je baka Angela Eszter Finaly Murai (Budimpešta, 1864 – Varaždin, 1940), supruga Roberta Mandla Muraja starijeg, koja je šestogodišnjeg Juricu vodila u Zagreb, gdje je njegov odgoj i poduku glasovira isprva trebala započeti ugledna pijanistica Antonija Geiger Eichhorn. Navedena pijanistica uvjetovala je da se Jurica preseli k njoj u Zagreb, ali je snažni bakin autoritet donio odluku da bi za dijete odvajanje iz obiteljskog ozračja bilo prezahtjevno za njegovo rano djetinjstvo, pa se daljnje školovanje povjerava profesorima Svetislavu Stančiću, kojemu se iz Međimurja putovalo na privatne sate u Zagreb.

U Varaždinu se istodobno nastavilo i opće obrazovanje koje je nastavljeno pred sam početak Drugog svjetskog rata u Budimpešti. Tamo je Jurica Murai započeo studij klavira u klasi prof. Böszörményi-Nagya. Ratna zbivanja prekidaju mu studij te 18. veljače 1945. biva odveden transportom u logor u Bemerode kraj Hannovera u Njemačku. Iz logora se vratio u ljeto 1945. pješačeći do svoga doma na Juraj-brijegu.

Odmah po povratku iz logora, ujesen 1945. godine, budući je glazbenik upisao redoviti studij klavira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Na istoj je sveučilišnoj ustanovi diplomirao 1950. godine u klasi prof. Svetislava Stančića. Usavršavanje nastavlja u Parizu u klasi Marguerite Long te istodobno započinje pedagošku karijeru uglednoga profesora na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Pedagog Jurica Murai djelovao je punih 47 godina (1952. - 1999.) objedinivši i prenosivši znanja i iskustva usvojena u "Stančićevoj školi". Ona su također proširena vidicima iz klase Marguerite Long u Parizu i Guida Agostia sa usavršavanja u Sieni. Tijekom dugogodišnjeg pedagoškog staža odgojio je i obrazovao 50 pijanista i klavirskih pedagoga.

Akademik Jurica Murai je umjetnički i pedagoški djelovao do zadnjeg dana svog života. Preminuo je 26. siječnja 1999. godine. Živio je aktivno i ispunjeno u svestranom glazbenom stvaralaštvu. Pedagoška djelatnost, pijanistička karijera i značajni znanstveni doprinosi u širem povijesno-umjetničkom kontekstu zatvaraju područje djelovanja i rada Jurice Muraja. Za istaknuti je njegov interes koji je pokazivao za istraživanjem i proučavanjem arhivskih djela hrvatske glazbene baštine.

O tome danas svjedoče dvije ostavštine Murajeve bogate nototeke i biblioteke te glazbenih rukopisa i redakcija pohranjene u Muzičkoj zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Arhivu Odsjeka za povijest hrvatske glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

U kontekstu pijanističke djelatnosti Jurice Muraja važno je istaknuti i osvijestiti da je Murai ostvario preko 800 koncerata u zemlji i inozemstvu te realizirao 40 inozemnih turneja tijekom kojih je istančanom sklonošću za čistoćom pijani-

stičkog izraza privlačio pozornost kritike i publike. Pored koncerata za pamćenje kao umjetnik solist, jednakom je predanošću koncertirao u različitim komornim sastavima: primjerice u klavirskom duu s pijanistom Darkom Lukićem (za njih su pisali djela uvaženi skladatelji poput Borisa Papandopula i drugih), s violinistom Josipom Klimom s kojim je dijelio školsku klupu u Varaždinu, sa sugrađanskom mezzosopranisticom Nadom Puttar-Gold i s baritonom Vladimirom Ruždjakom.

Kao solist uz orkestar, surađivao je s 38 stranih i 32 domaća dirigenta, 27 europskih i 18 orkestara bivše Jugoslavije.

Murajev repertoar obuhvaćao je razdoblja u rasponu od baroka, pretklasike i klasike, preko romantike i impresionizma sve do suvremene glazbe.

Osobito je njegovao repertoar hrvatskih skladatelja te je trajno nastojao svojim studentima prenijeti interes za hrvatsku glazbu. Hrvatski skladatelji Emil (Milo) Cipra, Natko Devčić, Emil Cosetto, Boris Papandopulo i dr., posvetili su svoje skladbe Jurici Muraju, a on ih je s radošću i izuzetnom predanošću proizvedio, tonski zabilježio i upisao u povijest hrvatske glazbene baštine.

Osobitu pažnju posvećivao je redigiranju djela hrvatske glazbene baštine te priređivanju za tisak instruktivnih izdanja velikih majstora poput sonata za klavir W. A. Mozarta. Titulu redovitog člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti Jurica Murai je zaslužio 1997. godine za svestranu glazbenu, a napose erudicijsku redaktorsku djelatnost.

Ako se pitamo što sve stane u jedan glazbeni ljudski vijek, Jurica Murai tom vijeku dodaje i Varaždin kojem se uvijek vraćao svojom umjetnošću, duhom i idejama te obilježio glazbeno-kulturološki kontekst grada. Bio je jednim od osnivača Varaždinskih baroknih večeri u okviru kojih je uz njegovu pomoć zaživjelo i klavirsko natjecanje Bach-Händel-Scarlatti, po imenu skladatelja u čija je djela svojim duhom dubinski ponirao i interpretirao ih.

Na tim zasadama, 2015. godine, inicirano je Međunarodno natjecanje pijanista – Memorijal Jurica Murai u organizaciji Glazbene škole Varaždin.

PIJANISTIČKI ERUDITSKI OKVIR AKADEMIKA JURICE MURAJA

Recepcija djelovanja pijanista kojeg više nema među živućim izvodionicima može se pratiti i istraživati u fonotekama (temeljem zvučnih zapisa) i kritičkih osvrtu iz vremena izvedbi. U današnjem obilju pijanističkih izvedbi, od onih vrhunskih do manje uspješnih ili manje zanimljivih, zvučni zapisi akademika Jurice Muraja ostavljaju slušaoca duboko dirnutoga, bez daha, ispunjenog divljenjem i poštovanjem koje se temelji na glazbenom perfekcionizmu.

Slušanje snimki Jurice Muraja zadivljuje i nadahnjuje čistoćom artikulacije, gradacijom fraza, dinamičkim odnosima i stvaranjem unutarnjih napetosti u polifonom vođenju glasova što je posebno zahtjevno na instrumentu s tipkama koji ima svoje fizikalne zakonitosti. Uvijek odmjereno, stilski profilirano i argumentirano, s emocijama koje stil dozvoljava, a racionalno kontroliranima, Jurica Murai postao je i traje i danas kao pijanistički uzor od kojeg vrijedi učiti. Učiti ne samo pijanističke vještine, nego učiti, kako se željom za znanjem i apsolutnom autodisciplinom čovjek izgrađuje i profilira svoj glazbeni talent. Prema sebi beskompromisno strog i discipliniran, Murai je isto to tražio od svojih suradnika i učenika. Zaključujemo, nije lako biti uzor što je akademik Murai ipak postao i ostao.

Ostavštine umjetnika nisu samo obični artefakti. Ponekad su istraživačima vrijedniji dokumenti, zapisi, skice koje su nastale i pratile stvaralački tijek konačnog umjetničkog djela. Umjetničko djelo jednog pijanista je umjetnička interpretacija umjetničkog artefakta koji je produkt inspiracije nekog drugog umjetnika. U pojedinim slučajevima sami skladatelji izvode svoja djela što u Murajevom slučaju nije zabilježeno (u ostavštini nisu pronađeni tragovi njegovih vlastitih skladbi).

Za muzikologa koji se bavi glazbenom poviješću, trenutci posebnog stvaralačkog istraživačkog ushićenja pripadaju dodiru s originalnim dokumentima pojedinih glazbenika ili pak dokumentima koji svjedoče o još neistraženom segmentu glazbene povijesti.

Osobna ostavština akademika Jurice Muraja obiluje takvim dokumentima i zapisima. Uvid u glazbenu ostavštinu omogućuje sljedeći korpus dokumenata: zbirka bilježnica, kajdanki, notesa te pojedinačnih listova sa zapisima taktova iz različitih djela koje je profesor Murai pripremao za svoj repertoar. Korpus dokumentacije koja svjedoči o pijanističkoj erudiciji Jurice Muraja i o njegovom glazbenom stvaralaštvu otvara i pitanje što sve jedan umjetnik, glazbenik i pijanist tijekom života mora moći znati i stvoriti da bi iza sebe ostavio povijesne interpretacije koje su temelj za stvaralaštvo suvremenog doba. Takve bilješke vrijedne su jer zamjenjuju neposredan kontakt s umjetnikom i omogućuju rekonstrukciju tijeka njegovih misaonih dosegâ i glazbenog stvaralaštva. Rekonstrukcija tijeka obuhvaća ove segmente:

- put dolaska do ideje ili više njih o idealnoj zvučnoj predodžbi,
- razvoj tih istih ideja,
- analitičko izdvajanje određenih tehničkih poteškoća u realizaciji zvučne slike,

- razvijanje modela s podvarijantama kako se određena pijanistička poteškoća rješava što uključuje desetine i stotine ispisanih taktova s različitim prstometnim varijantama, sve u cilju postizanja idealne zvučne predodžbe koja se želi ostvariti.

Sljedeći prilozi ilustriraju pojedine segmente iz radnih materijala akademika Jurice Muraja.

The image shows a handwritten musical score for Sergei Prokofiev's Scherzo. It consists of two systems of staves. The first system is labeled 'a) Prokofjev: Scherzo' and contains two staves. The second system is labeled 'b)' and also contains two staves. The notation is dense, featuring many notes, rests, and dynamic markings. Numerous fingerings are indicated with numbers 1-5. There are also some circled numbers (1, 2, 3) and other markings that likely refer to specific technical exercises or points of interest. The handwriting is clear and professional.

Prilog 1. Sergej Prokofjev: Scherzo.

U navedenom primjeru Murai bilježi podudarajuća mjesta u skladbi (modulacije ili varijacije istog motiva) koja često kod pijanista znaju dovesti do memorijskih grešaka u interpretaciji. Takva mjesta Murai je sondirao te ih vježbao na različite načine kako bi osigurao što savršeniju izvedbu.

1. *Skrjabin*
4. Sonata Fis
I / predgovor

Prilog 2. Aleksandar Skrjabin: IV. Sonata za klavir.

U navedenom primjeru nalazi se segment iz prvog stavka IV. sonate za klavir Aleksandra Skrjabina, provedba: varijante za desnu ruku te predvježbe i segmenti s podvarijantama za lijevu ruku.

The image shows a handwritten musical score for a piece titled "Scherzo fantastico" by Boris Papandopulo, with a section by Alexander Scriabin. The score is written on four staves. The top staff is labeled "Papandopulo: Scherzo fantastico" and features a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The music consists of a series of rhythmic patterns, with some notes and rests enclosed in boxes. The bottom three staves are labeled "Scriabin" and feature a bass clef and a key signature of one flat. These staves also contain rhythmic patterns, with some notes and rests enclosed in boxes. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and dynamic markings, suggesting a focus on rhythmic variants for practice.

Prilog 3. Segment iz *Scherza fantastica* Borisa Papandopula i skladbe Aleksandra Skrjabina (na dnu stranice ispisane su ritamske varijante za vježbanje).

a)

b)

c)

d)

Prilog 4. Tehničke predvježbe za najkompliciranije premete 3., 4., i 5. prsta, podmetanje palca, klizanje palcem - *legato* po više tipaka u nizu itd.

Potrebno je primijetiti kako bi sakupljanje, objedinjavanje i objavljivanje navedenih vježbi i predvježbi u vidu metodičkog priručnika bilo vrlo korisno u obrazovanju budućih pijanista te bi vrijedno obogatilo hrvatsku metodičku pijanističku literaturu. Akademik i profesor Jurica Murai je u svojim bilješkama sondirao točno određene problematične segmente pijanističke literature te ih raščlanjivao na manje motive koje je varirao i modificirao s ciljem kvalitetnijeg i bržeg svladavanja složenog tehničkog mjesta u određenoj skladbi.

Glavni poticaj za ovakvo prikazivanje rada jednoga pijanista je uvid u dio radnih materijala akademika Jurice Muraja koje je zabilježio pod nazivom "J. S. Bach: Das wohltemperierte Klavier".

Prilog 5. Naslovnica kajdanki J. S. BACH: Das wohltemperierte Klavier.

Sustavni popis izvedbi i zvučnih zapisa Jurice Muraja nalazi se u Spomenici HAZU, *Jurica Murai (1927. – 1999.)* izdanog 2001. godine povodom akademikove smrti³ te u jedinoj sveobuhvatnoj knjizi o akademiku Jurici Muraju Erike Krpan (2000), *Murai*, VBV, Varaždin koje bilježe popis snimki *Preludija i fuga* Johanna Se-

³ Spomenica preminulim academicima: Jurica Murai (1927. – 1999.), Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Razred za glazbenu umjetnost i muzikologiju, sv. 98, 2001.

bastiana Bacha iz zbirke "Das wohltemperierte Klavier". Upravo je te snimke Jurica Murai ostvario u suradnji s pijanistima Rankom Filjakom, Pavicom Gvozdić, Vladimirom Krpanom i Stjepanom Radićem prilikom izrade cjelovitog albuma *Das wohltemperierte Klavier* J. S. Bacha.

Jurica Murai je za taj projekt snimio sveukupno 10 Preludija i fuga od ukupno 48, od toga 5 iz I. sveska (Es-dur, F-dur, fis-mol, G-dur i gis-mol) te 5 iz II. sveska (C-dur, E-dur, Fis-dur, As-dur i b-mol).

Za uspješnu pijanističku realizaciju ovog ambicioznog projekta Jurica Murai se sustavno pripremao, ne samo za instrumentom, iščitavajući tiskane note navedenih skladbi, već sustavnim uspoređivanjem brojnih, u svijetu poznatih izdanja navedene zbirke i preslušavanjem izvedbi najvećih svjetskih pijanističkih interpreta. Potrebno je istaknuti kako je većinu izdanja koja je Murai konzultirao kao i long play ploče, Murai osobno posjedovao u svojoj biblioteci, nototeci i fonoteci što ukazuje na njegovu cjeloživotnu želju za znanjem, prikupljanjem materijala i istraživanjem. Ukoliko Murai pojedino izdanje nije imao u tiskanom obliku, nabavio je presliku ili je cijelo izdanje ručno prepisao. Sva izdanja koja je Murai posjedovao, a navode se u Murajevim bilješkama, predana su u dijelu ostavštine Akademik Jurica Murai i Ella Murai-Kovačić 2004. godine, u Muzičku zbirku Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Tamo se nažalost ne mogu pretraživati i naći pod odrednicom ostavština Murai⁴ već pod djelima Johanna Sebastiana Bacha s pododrednicom ostavština Murai. U svrhu lakšeg pretraživanja cjelokupne ostavštine, bilo bi korisno tiskati popis djela koja ostavština sadrži kako bi popis radi mogućeg korištenja bio dostupan zainteresiranoj glazbenoj i široj javnosti.

Sva izdanja koja je u svrhu istraživanja Murai konzultirao, popisao je u tablicu (kemijskom olovkom na arcima trgovačkog papira) u kojoj su sljedeće odrednice: naziv skladbe, redaktor, oznaka tempa za Preludij i oznaka tempa za Fugu. Po navedenim odrednicama, vidljivo je da su, u tom trenutku, pijanista Muraja zanimale oznake tempa kod pojedinih izdanja, koje se razlikuju upravo zbog toga što su to samo pretpostavke pojedinih redaktora s obzirom na stilske odrednice glazbenog baroka. Takve redaktorske razlike postoje stoga što J. S. Bach u svojim djelima nije bilježio oznake za tempo.⁵

---

⁴ Korisnička primjedba autorice ovoga teksta.

⁵ Usp. <http://www.bachwelltemperedclavier.org/style-tempo-and-articulation.html>

Uvidom u Murajevu tablicu uočljivo je kako je Murai usporedio 22 različita izdanja Preludija i fuga.⁶

Pregled izdanja i redaktora:

1. Urtext

Interesantno je uočiti kako u Urtextu kod Preludija nema oznaka za tempo osim u Preludiju u c-molu (Presto, Adagio, Allegro), Preludiju u e-molu (Presto) i Preludiju u h-molu iz I. sveska i Preludiju u Cis-duru (Allegro) i Preludiju u g-molu (Largo) iz II. sveska *Das wohltemperierte Klavier*. Za Preludij u h-molu stoji oznaka "Allegro" s opaskom "samo u autografu". Za Fuge u Urtextu stoji oznaka "Largo" samo uz Fugu u h-molu iz I. sveska.

2. *Das wohltemperierte Klavier*, Peters, Leipzig, 1837. (red. **C. Czerny**).
3. *Das wohltemperierte Klavier*, Steingräber, Leipzig, 1883. (Anmerkungen von **Dr Hans Bischoff**) - u dvije kajdanke je Murai rukom prepisao sve napomena za svih 48 preludija i fuga, sa svim notnim primjerima)
4. *Das wohltemperierte Klavier*, Breitkopf&Härtel, Wiesbaden, Leipzig, Paris, 1894. (...Anweisungen für das Studium der modernen Klavierspieltechnik - red. **F. Busoni**)
5. *Il clavicembalo ben temperato*, Ricordi, Milan, 1923. (**A. Longo**)
6. *Das wohltemperierte Klavier*, Breitkopf & Härtel, Leipzig (**B. Mugellini**)
7. *Il clavicembalo ben temperato*; Ricordi, Milan, 1928. (**G. Tagliapietra** u prijepisu J. Muraja)
8. *Wohltemperiertes Klavier. 48 preludium és fuga fokozatos összéallításban, ujjrenddel, előadási jelekkel és jegyzetekkel második átdolgozott kiadás ellátta Bartók Béla*, Budapest, Rozsnyai Károly, Budapest, 1908. (1910.) (**B. Bartók**)
9. *Clavecin bien tempéré*, Durand, Paris, 1915. (**G. Fauré**)
10. *Das wohltemperierte Klavier*, Bärenreiter Verlag, Kassel, 1965. (**H. Keller**)
11. *Das wohltemperierte Klavier*, Schott, 1921. (**A. Schmid-Lindner**)
12. *Das wohltemperierte Clavier*, Henry Litolf, Brunswick, (**H. Germer**)
13. *Das wohltemperierte Klavier*, Breitkopf & Härtel, Leipzig, c 1892. (**C. Reinecke**)
14. *Das wohltemperierte Klavier*, Universal, (**J. Röntgen**)
15. *10 Präludien aus "Das wohltemperierte Klavier"* Moscow, A. Gutheil, Moscow, 1917.-1919.? (**A. Siloti**)

---

⁶ Izdanja pod brojevima 2, 4, 7 i 9 nalaze se u djelu ostavštine pohranjene u Muzičkoj zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, vidi Ostavština akademika Jurice Murai i Elle Murai-Kovačić.

16. Le Clavecin bien tempéré ou préludes & fugues dans tous les tons et demi-tons sur les modes majeurs et mineurs par J. Seb. Bach. Revu et doigté par **Louis Köhler**. Brunswick, Henry Litolff, Brunswick [ca. 1875].
17. Il clavicembalo ben temperato: 48 preludi e fughe in tutti i toni maggiori e minori, Ricordi, Milan, 1894., (**B. Cesi**)
18. Das wohltemperierte Klavier, Edition Cotta, Stuttgart, 1906-1907. (**E. D'Albert**)
19. Das wohltemperierte Klavier, B. Schott, Mainz, Leipzig, 1894. (**K. Klindworth**)
20. The Well-Tempered / Clavier/ (El Clavicordio Bien Temprado), G. Schirmer, 1924-1925., New York and London, (**E. Hughes**)
21. Il clavicembalo ben temperato, Ricordi, Milan, 1920. (Revisione ed illustrazione di **F. Boghen**)
22. Das wohltemperierte Klavier, Schott Musik International, Mainz, 1957. (**W. Georgii**)

To je ukupno 48 Preludija i 48 Fuga (za I. i II. Svezak), što znači 96 oznaka za tempo (gdje postoje i s metronomskim oznakama), pomnoženo s 22 izdanja daje 2112 usporedivih oznaka za tempo. Samo jednim vodoravnim pregledom za Preludij u C-duru iz I. sveska uočljiv je raspon oznaka za tempo od "Andante" ili "Andante con moto" do "Un poco agitato" ili "Allegro", metronomske oznake su u rasponu od četvrtinke 54 do četvrtinke 116.

Ovako sagledana problematika određivanja pravoga tempa budućem interpretu daje mnoštvo materijala za kritičko promišljanje i donošenje prave odluke. Pregledavši i usporedivši navedena dostupna izdanja, Murai je očigledno htio konzultirati svu relevantnu literaturu te stvoriti svoj stav o tempu izvedbe pojedinih preludija i fuga. Pored oznaka tempa, na jednako temeljit način bavio se i izvedbom ukrasa, artikulacijom i fraziranjem.

Opisani detalj, a takvih je još mnogo, govori o temeljitosti pripreme i izvanrednoj znatiželji za konzultiranjem relevantne dostupne i manje dostupne literature. Treba imati na umu da Murai svoje bilješke nije radio u tehnološkoj računalnoj eri kada su mnogi podatci, znanstveni radovi i različita notna izdanja dostupna na mrežnim stranicama. U razdoblju života Jurice Muraja izdanja su se tražila po knjižnicama, skupljala po knjižarama i antikvarijatima tijekom putovanja, prepisivala ručno po arhivima i kada se do pojedinih primjeraka došlo, čuvala su se kao najvrjednije blago. Provjeravajući, za ovaj rad, pojedina izdanja putem mrežnih stranica, autorica ovoga teksta naišla je na jedan recentni dok-

torski rad na preko 400 stranica autorice Chiare Bertoglio (2012) koji se temelji na kritičkoj usporedbi svih povijesnih i do danas postojećih izdanja iz kojih se interpretira *Das wohltemperierte Klavier* Johanna Sebastiana Bacha.

S obzirom da su najznačajnije redakcije kapitalnih djela pijanističke literature uglavnom napravili pijanisti,⁷ uvidom u sustavan i detaljan analitički posao u koji se upustio pijanist Jurica Murai analizirajući 22 izdanja WTK J. S. Bacha, postavlja se pitanje nije li se Murai spremao za vlastitu redakciju WTK-a koju je možda mogao napraviti kao instruktivno izdanje u izdanju "Muzičke naklade" Zagreb, jednako kao što je napravio instruktivna izdanja deset sonata za klavir W. A. Mozarta? Na ovo pitanje, trenutno nije moguće dati odgovor, no sigurno Jurica Murai taj posao nije stigao realizirati. Imajući u vidu Murajeve studiozne pripreme i povijesne izvedbe Preludija i fuga iz WTK-a zabilježene na nosaču zvuka⁸, zasigurno bi bilo vrijedno za hrvatsku instruktivnu pijanističku literaturu imati WTK J. S. Bacha u redakciji Jurice Muraja.

Jurica Murai kao pijanist nije riječima u vidu znanstvenog teksta ili doktorske disertacije opisivao vlastiti sustav i metodologiju istraživanja svakog područja koje ga je zanimalo. U vremenu i sustavu u kojem je živio, za pijanističku struku to niti nije bila praksa. O pojedinim temama napisao je stručne članke ili opaske u vidu redakcija koje će biti temom jednog drugog rada. No, njegove bilješke govore o temeljitom znanstvenom pristupu svakom glazbenom djelu koje je kao interpretativni umjetnik pripremao za izvođenje. Važno je napomenuti da cilj Murajevih interpretacija nije nikada bila promocija samoga pijanista. Sebe kao pijanista svodio je na najmanju moguću mjeru.

Misija Murajevog pijanizma je uvijek bila kroz notni zapis prodrijeti u ideju i način mišljenja skladatelja i isto svojim sposobnostima pretvoriti u što vjerodostojniju izvedbu.

U cilju uvjerljive izvedbe Murai je proučavao i različitu povijesno-umjetničku literaturu kako bi iz velike širine skupio sve odlike barokne umjetnosti, svjetonazora, skladanja u okviru istoga i načina muziciranja na instrumentima s tipkama. Svoju racionalnu odluku u pogledu izvedbe donio je na temelju dobro provjerenih činjenica. Murai je sve navedeno pomoću temeljito organiziranog i planiranog višesatnog samodiscipliniranog vježbanja za instrumentom ugrađivao u izvedbe koje hrvatska glazbena povijest pamti. Sigurno je tu temeljitost i "njemačku" disciplinu usvojio u klasi profesora Stančića, ali je Murai bio in-

---

⁷ Usp. BERTOGLIO, C. (2012), *Instructive editions of Bach's Wohltemperiertes Klavier: An Italian perspective* i BERTOGLIO, C. (2009), *Bach performance in Italian "instructive editions"*.

⁸ Deset Preludija i fuga iz WTK, I. sv. Jurica Murai je zajedno s pijanistima R. Filjakom, P. Gvozdić, V. Krpanom i S. Radićem snimio za *Jugoton/Fonoars LSY 61281-61286*, 1977. godine.

telektualac širokog spektra kulturoloških znanja i umjetnik – glazbenik pa su postavke “Stančićeve škole” upravo pale na plodno tlo.

Na takvim temeljima, sa svojim čvrstim, ali profinjenim karakterom, Murai je ostavio za povijest zabilježene snimke i koncerte koji svjedoče o prepoznatljivu “Murajevu pijanizmu” dok njegova ostavština svjedoči o Murajevoj erudiciji kao uzoru kojem bi svaki umjetnik trebao težiti.

Pijanist, erudit, akademik Jurica Murai ostat će u hrvatskoj kulturnoj baštini zabilježen u Muzičkoj zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, arhivu Odsjeka za povijest hrvatske glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, ali i u glazbenom stvaralaštvu i istraživačkom poticaju koji je prenosio svojim studentima.

LITERATURA

1. BERTOGLIO, Chiara (2009), Bach performance in Italian “instructive editions”, Preuzeto 28.07.2015. sa: http://performa.web.ua.pt/pdf/actas2009/14_Chiaara_Bertoglio.pdf
2. BERTOGLIO, Chiara (2012), Instructive editions of Bach’s Wohltemperiertes Klavier: An Italian perspective, Preuzeto 27. 07. 2015. sa http://theses.bham.ac.uk/3357/1/Bertoglio_12_PhD.pdf
3. KR PAN, Erika (2000), *Murai*, Varaždinske barokne večeri, Varaždin.
4. JURKIĆ SVIBEN, Tamara (2015), Jurica Murai, u: *Židovski biografski leksikon* (rukopis u tisku), Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.
5. MURAI, Jurica (s.a.), J. S. Bach: Das Wohltemperierte Klavier, I. und II. Teil, Anmerkungen von Dr. Hans Bischoff (Steingräber, Leipzig, 1883?), rukopisni prijepis U: Ostavština Akademika Jurice Murai i Prof. Elle Murai-Kovačić (privatno vlasništvo).
6. Spomenica preminulim academicima (2001): *Jurica Murai (1927. – 1999.)*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Razred za glazbenu umjetnost i muzikologiju, sv. 98., Zagreb.
7. <http://www.bachwelltemperedclavier.org/style-tempo-and-articulation.html>

SAŽETAK

PIJANISTIČKI ERUDIT JURICA MURAI

Ostavština akademika Jurice Muraja koja svjedoči o Murajevoj nikad dovoljno utaženoj želji za najrazličitijim oblicima humanističkoga i umjetničkoga znanja nalazi se u Muzičkoj zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te u Arhivu Odsjeka za povijest hrvatske glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Brojna notna izdanja, partiture, redakcije i prijepisi obogaćeni su i rukopisnim zapisima, bilježnicama i notesima kao originalno svjedočanstvo životnog stvaralaštva. Uvidom u dio radnih materijala Jurice Muraja koje je bilježio pod nazivom "J. S. Bach: Das wohltemperierte Klavier", ovaj rad prikazuje znatiželjnu, temeljitu, analitičku i matematičku osobnost ovoga pijanista te analizom njegovih zapisa rasvjetljuje znanstveni pristup koncertnome repertoaru i put pripreme Muraja pijanista koji vodi do savršene koncertne izvedbe.

Ključne riječi: Jurica Murai; Varaždin.

SUMMARY

PIANISTIC ERUDITE JURICA MURAI

The legacy of the Academy member Jurica Murai which testifies Murai's constant wish for most different forms in humanistic and artistic knowledge is preserved in the Music Collection of National and University Library in Zagreb an archives of Croatian Academy of Sciences and Arts, The Department for the History of Croatian Music in Zagreb. Numerous music editions, score sheets, editions and transcripts are enriched with manuscript notes and notebooks as an original testimony of his lifetime creativity. With the insight in one part of Murai's working materials which he named "J. S. Bach: Das wohltemperierte Klavier", this paper shows curious, thorough, analytic and mathematic personality of this pianist, and with the analysis of his notes, the paper enlightens Murai's scientific approach to the concert repertoire and the path of preparation which leads to the perfect concert performance.

Key Words: Jurica Murai; Varaždin.